

Дармостук О. В.
Інститут екології економіки і права

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ У СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкриваються організаційно-педагогічні умови професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти. Розкриваються основні положення щодо удосконалення мети, змісту, форм, методів і засобів професійної орієнтації учнів у позашкільних навчальних закладах.

Ключові слова: професійна орієнтація, позашкільна освіта, позашкільний навчальний заклад.

В умовах швидких змін в економіці, політиці, науці нашої держави потрібні громадяни, які уміють швидко адаптуватися і самоудосконалюватися відповідно до потреб часу. Вагому роль у навчанні, вихованні, розвитку та соціалізації такої особистості відіграє система позашкільної освіти, яка набуває свого значення як для окремої особистості, так і для суспільства в цілому.

Професійна орієнтація учнів на професійну діяльність у системі позашкільної освіти, потребує наукового переосмислення, результатом якої має бути впровадження в освітню практику нового змісту навчально-виховної роботи, нових форм, методів і засобів профорієнтаційної роботи.

Слід відзначити, що професійна орієнтація, профільне навчання у позашкільному навчальному закладі спрямоване на реалізацію Законів України “Про освіту” (1060-12), “Про позашкільну освіту” (1841-14), Національної доктрини розвитку освіти (347-2002), Положення про позашкільний навчальний заклад (433-2001-п), положень Кодексу законів про працю України (322-08), конвенцій та рекомендацій Міжнародної Організації Праці, інших документів.

Фундаментальні положення і практичні рекомендації з питань професійної орієнтації, профільного, трудового та професійного навчання учнів розкриті в працях В. І. Андріяшина, П. Р. Атутова, В. В. Вербицького, П. В. Дмитренка, Н. В. Жемери, О. І. Киричука, Г. Є. Левченка, В. М. Мадзігона, В. В. Рибалка, В. К. Сидоренка, Д. О. Тхоржевського.

При цьому професійна орієнтація учнів в системі позашкільної освіти, у позашкільних навчальних закладах не завжди знаходиться на належному рівні.

Встановлено, що система позашкільної освіти, позашкільні навчальні заклади покликані надавати позашкільну освіту, спрямовану на розвиток здібностей та обдарувань вихованців (учнів, слухачів), задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Одним з основних питань позашкільних навчальних закладів є допомога

учням в осмисленні найбільш важливого для них питання – вибору в недалекому майбутньому професії.

Саме у середовищі позашкільних навчальних закладів можуть виявлятися і формуватися професійні наміри та інтереси учнів. При цьому відбувається гармонійний розвиток дитини, набуваються знання і уміння до будь-якої професійної діяльності. І головне все здійснюється на підставі вільного і усвідомленого вибору.

У позашкільному навчальному закладі є можливості створити варіативні умови вибору учнями майбутньої професії, забезпечити їх фаховим оволодінням основами різносторонніх знань, умінь, навичок, підготувати до певного рівня професійної кваліфікації.

Аналіз ситуації показує, що одним з важливих напрямів розвитку професійної орієнтації учнів у позашкільних навчальних закладах є удосконалення організаційно-педагогічних умов.

Встановлено, що організаційно-педагогічні умови професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти є сукупністю взаємопов'язаних компонентів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах, які сприяють вибору учнями (вихованцями, слухачами) майбутньої професійної діяльності. Серед яких нами виділено такі компоненти:

– організаційний (забезпечення нормативно-правової бази організації і проведення професійної орієнтації учнів (вихованців, слухачів) у системі позашкільної освіти);

– змістовий (удосконалення мети, завдань, змісту, форм, методів і засобів щодо вибору учнями (вихованцями, слухачами) майбутньої професійної діяльності);

– мотиваційний (розвиток інтересу до майбутньої професійної діяльності; підвищення мотивації учнями (вихованцями, слухачами) до вивчення основ майбутньої професійної діяльності).

Основною метою професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти є забезпечення рівного доступу учням (вихованцям, слухачам) у якісній позашкільній освіті, що сприяє вибору майбутньої професійної діяльності.

Встановлено, що основними завданнями професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти є:

– створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів позашкільних навчальних закладів;

– виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для їхнього життєвого і професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією;

– розвиток самосвідомості, вміння учнів самостійного планування,

самооцінки та самокорекції власної діяльності, здатність до саморегуляції;

– формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетенції учнів на допрофесійному рівні, профілю підлітків на самовизначення щодо майбутньої професійної діяльності.

– забезпечення наступно-перспективних зв'язків між позашкільною, загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю.

Зміст професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти включає структуру і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує учням (вихованцям, слухачам) вибір майбутньої професійної діяльності, можливість здобуття позашкільної освіти, отримання певної кваліфікації. Він зумовлюється суспільними вимогами до підготовки кадрів, основними напрямками позашкільної освіти, потребами громадян та економіки держави.

Реалізація змісту професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти має послідовний, безперервний характер. Найчастіше здійснюється в гуртках, групах та інших творчих об'єднаннях основного рівня. Передбачає ознайомлення із світом професій, формування ціннісних орієнтацій, самопізнання, спрямування на власну активність у професійному самовизначенні відповідно до інтересів, здібностей, інших особистісних якостей учнів (вихованців, слухачів). Має загальний характер, професійну орієнтацію на певний вид майбутньої професійної діяльності.

Також зміст професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти характеризується оволодінням учнями (вихованцями, слухачами) знаннями та уміннями певної групи професій, формуванням професійних інтересів, мотивів та навичок обраної або бажаної професії, сформованістю особистісного погляду на проблему вибору професії, умінням співвідносити свій професійний вибір із суспільною необхідністю, реальними можливостями особистісної реалізації, норм поведінки, стилю життя щодо майбутньої професійної діяльності.

Встановлено, що професійна орієнтація учнів у системі позашкільної освіти здійснюється у різних формах, що регламентують діяльність суб'єктів навчально-виховного і спрямовують на забезпечення умов для підготовки учнів (вихованців, слухачів) до свідомого професійного визначення, адаптації тощо. За характером взаємодії виділяються такі форми професійної орієнтації у позашкільних навчальних закладах, як:

– профорієнтація, що організується через навчальні заняття (заняття в гуртках, клубах, секціях, профільних студіях), дистанційні курси, екстернат, самостійна діяльність учнів (стаціонарні дослідження, експериментальна робота, трудова діяльність, проведення моніторингу довкілля), виїзні форми навчання (експедиції, екскурсії, походи, рейди);

– профорієнтація, протягом якої вихованці (учні, слухачі) беруть участь

у проектах, профорієнтаційних іграх, ситуаціях, вправах та тренінгах, дослідницькій роботі тощо;

– профорієнтація, що передбачає поглиблення професійної спеціалізації шляхом підвищення кваліфікаційних вимог (курсозна профільна і допрофесійна підготовка за спеціальними програмами і навчальними планами).

Серед методів навчання, які застосовуються в професійній орієнтації основними є: груповий метод, дослідницький метод, метод творчих проектів, проблемне навчання, креативні методи, самоаналіз, аналіз професій, методика індексів або експертна оцінка керівника гуртка, батьків тощо.

При цьому, у процесі професійної орієнтації особливого характеру набуває груповий метод навчання. У навчальній групі відбувається взаємний обмін професійними знаннями, досвідом, думками, світоглядними установками і т. ін. Цей процес взаємного збагачення знаннями і досвідом потрібно правильно організувати. Найбільш придатними для цього виявляються методи групової дискусії.

Виняткову увагу необхідно приділяти систематичному використанню завдань із експериментально-дослідницької діяльності, проблемно-пошуковим ситуаціям, теорії розв'язання винахідницьких завдань та іншим методам і прийомам, що спонукають вихованців (учнів, слухачів) до самовираження, самовизначення та усвідомлення правильності у виборі майбутньої професії.

Крім цього особливої уваги потребують інноваційні, інтерактивні методи викладання, які найкраще дають змогу забезпечити активну, зацікавлену участь слухачів.

Важливе значення серед удосконалення організаційно-педагогічних умов мають прийоми професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти, а саме: робота із спеціальною літературою, відео, аудіо-візуальними засобами; професійні проби та діагностика; пошукові ситуації, експерименти, лабораторно-практичні роботи, моделювання професійної діяльності, творчі завдання.

Крім цього вагому увагу необхідно приділити і засобам професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти, серед яких можна виділити: професійна інформація (складання формули професій); професійні проби (розвиток інтересів, нахилів та здібностей до певних видів професійної діяльності); соціально-професійна адаптація.

Отже, організаційно-педагогічні професійної орієнтації учнів у системі позашкільної освіти сприятимуть розвитку конкурентоспроможності учнів (вихованців, слухачів) позашкільних навчальних закладів, наданню якісної позашкільної освіти.

Використана література:

1. Kovalčíková I. Does knowing the ethnic context make instruction in citizenship more effective – or just exacerbate prejudices? / Iveta Kovalčíková, Juraj Kresila // Citizenship education: Europe and the world. Part 1 : proceedings of the eighth conference of the children's identity and citizenship in Europe thematic network. – London : CiCe, 2006. – P. 333–339.
2. Žumárová M. Technologies Used in Examination of Social Climate in Leisure and Informal Education Facilities / Monika Žumárová, Jan Sýkora // Education and educational technology (EDU'11). – 1. vyd. Athens: World scientific and engineering academy and society, 2011. – P. 148–153.
3. Биковська О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : моногр. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2008. – 336 с.
4. Гуцан Л. А. Професійна орієнтація учнівської молоді – соціально-економічна необхідність суспільства : [система проф. орієнтації в Україні і за рубежом] / Л. А. Гуцан // Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учн. молоді : зб. наук. пр. / АПН України, Ін-т проблем виховання [та ін.]. – К., 2007. – Вип. 10, кн. 2. – С. 381–389.
5. Жемера Н. В. Світ професій Методичні рекомендації щодо підготовки учнів старших класів до усвідомленого вибору професій // Директор школи. – 2000. – №25– 28. – С. 1–12.
6. Жемера Н. В. Твоя майбутня професія / Н.В. Жемера, Д.О. Закатнов. – К. : 1999. – 312с.

ДАРМОСТУК О. В. Организационно-педагогические условия профессиональной ориентации учеников в системе внешкольного образования.

В статье представлены организационно-педагогические условия профессиональной ориентации учеников в системе внешкольного образования. Раскрываются основные положения относительно содержания, форм и методов профессиональной ориентации учеников, во внешкольных учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональная ориентация, внешкольное образование, внешкольное учебное заведение.

DARMOSTUK O. V. Organizationally-pedagogical terms of professional orientation of students are in the system of out-of-school education.

In the article the organizationally-pedagogical terms of professional orientation of students are presented in the system of out-of-school education. Substantive provisions open up in relation to maintenance, forms and methods of professional orientation of students, in out-of-school educational establishments.

Keywords: professional orientation, out-of-school education, out-of-school educational establishment.

**Дудоладова А. В.
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна**

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ КАЗОК
НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У статті розглядається методика використання казок у процесі вивчення іноземних мов та можливість і доцільність її практичного використання під час аудиторної роботи зі студентами-філологами у вищих навчальних закладах. Аналізуються загальні принципи роботи з казкою в контексті інтерактивного підходу до навчання іноземних мов.

Ключові слова: казка, вивчення іноземних мов, інтерактивне навчання.